Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1483/2009, ECLI:CZ:NS:2010:3.TDO.1483.2009.1

Číslo: 55/2011

Právní věta:

I. Činnost znalce zapsaného v seznamu znalců (popřípadě přibraného ad hoc) spočívající v podání znaleckého posudku může být obstaráváním věcí obecného zájmu ve smyslu § 160 odst. 1 tr. zák., neboť objektivní a nestranné vypracování znaleckých posudků, a tedy řádný výkon znalecké činnosti, je v zájmu celé společnosti, zejména je-li podkladem pro rozhodování nebo jiný postup státního orgánu.

Jestliže takový znalec v souvislosti s vypracováním znaleckého posudku (např. pro potřeby státního orgánu za účelem kontroly hospodaření s veřejnými finančními prostředky) požaduje úplatek za to, že v posudku uvede hrubě zkreslené údaje, může se dopustit trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák.

II. I když zadavatel požadoval vypracování „odborného posudku“, pro závěr, že jde o znalecký posudek ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zák. o trestném činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, je rozhodující skutečnost, že posudek vypracovala osoba, která je znalcem ve smyslu zákona o znalcích a tlumočnících, a že obsahuje zákonem vyžadované formální a obsahové náležitosti znaleckého posudku.

Zákonný znak spočívající v „podání znaleckého posudku“ podle § 175 odst. 1 tr. zák. je v případě písemně vypracovaného znaleckého posudku naplněn tím, že znalec vyhotoví posudek a předá ho zadavateli, popřípadě i jiné osobě.[*)]

[*)] *Poznámka redakce: Nyní srov. ustanovení § 331 odst. 1, 2 a § 346 odst. 1 tr. zákoníku.*

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.06.2010

Spisová značka: 3 Tdo 1483/2009

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek, Obstarávání věcí obecného zájmu, Přijímání úplatku

Předpisy: § 160 odst. 1 tr. zák.
§ 160 odst. 2 tr. zák.
§ 175 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného A. D. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2009, č. j. 7 To 230/2009-695, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 2 T 5/2008.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 15. 4. 2009, sp. zn. 2 T 5/2008, byl obviněný A. D. pod bodem 1. výroku o vině uznán vinným trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. na tom skutkovém základě, že dne 18. 6. 2007 v P. požadoval po Z. T., předsedovi představenstva obchodní společnosti Y. I., a. s., se sídlem v Š., nespecifikovanou peněžní částku za to, že jako člen kontrolní skupiny pověřené provedením kontroly hospodaření s poskytnutými finančními prostředky vypracuje znalecký posudek, který vyžádalo Ministerstvo pro místní rozvoj v souvislosti s veřejnosprávní kontrolou adekvátnosti nákladů na realizaci akce „V. L. p. S. v B.“ ve smyslu § 13 odst. 1 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů, a to tak, aby závěr znaleckého posudku vypracovaného obviněným zněl na částku asi 4 000 000 Kč, v důsledku čehož nebude muset obchodní společnost Y. I., a. s., vrátit přidělenou dotaci ve výši 1 829 000 Kč včetně penále do státního rozpočtu, jak by jinak musela učinit podle § 44a odst. 4 písm. c) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, přičemž dne 8. 7. 2007 obviněný při osobním jednání ve své kanceláři upřesnil požadovanou částku úplatku na sumu ve výši 150 000 Kč, kterou na základě toho přijal od Z. T. dne 9. 7. 2007 v P.

Pod bodem 2. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně byl obviněný A. D. uznán vinným trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1 tr. zák. na tom skutkovém základě, že jako znalec a člen kontrolní skupiny, která byla pověřena Ministerstvem pro místní rozvoj provedením veřejnosprávní kontroly adekvátnosti nákladů na realizaci akce „V. L. p. S. v B.“ vypracoval hrubě zkreslený znalecký posudek „O ceně lanového centra S. B.“ ze dne 7. 7. 2007, k jehož vypracování použil nevhodnou metodiku podle neplatného oceňovacího předpisu aplikovanou na nevhodný případ a se závěrem neodpovídajícím zadání posouzení podle objednávky Ministerstva pro místní rozvoj ze dne 29. 5. 2007, a tento posudek dne 9. 7. 2007 předal Z. T., předsedovi představenstva obchodní společnosti Y. I., a. s., se sídlem v Š., která realizovala akci „V. L. p. S. v B.“.

Za tyto trestné činy byl obviněný A. D. odsouzen podle § 160 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému peněžitému trestu ve výši 500 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 6 měsíců. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu znalecké činnosti v oboru ekonomika – odvětví ceny a odhady nemovitostí na dobu 3 roků.

Odvolání obviněného podané proti citovanému rozsudku bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 7 To 230/2009, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný A. D. prostřednictvím svého obhájce dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Ve vztahu k výroku o

vině pod bodem 1. v rozsudku soudu prvního stupně obviněný mimo jiné namítl, že se nejednalo o obstarávání věci obecného zájmu ve smyslu § 160 odst. 1, 2 tr. zák., neboť pachatelem takového činu může být jen osoba, která se přímo podílí na obstarávání věci obecného zájmu. Podle názoru obviněného si však Ministerstvo pro místní rozvoj nechalo zpracovat posudek pouze pro svoji vnitřní potřebu a pro svou informovanost, tedy bez návaznosti na určité správní řízení a aniž by měla být následně ukládána nějaká sankce, přičemž tyto okolnosti nenaplňují definici obecného zájmu. Věcí obecného zájmu totiž podle obviněného rozhodně není informace uvedeného ministerstva o tom, zda určitá akce byla provedena hospodárně či nikoliv, když tento orgán, resp. jeho zástupce nemá možnost jakkoliv nakládat se získanou informací.

Pokud jde právní posouzení skutku popsaného pod bodem 2. ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, podle názoru obviněného v daném případě nepodával znalecký posudek, ale jen odborný posudek. To je údajně patrné jak z účelu podávaného posudku, tak z objednávky zadavatele. Další spornou otázku spatřuje obviněný v tom, zda vůbec podal nějaký posudek, neboť podáním se míní předložení posudku objednateli, v posuzovaném případě tedy Ministerstvu pro místní rozvoj. Podáním posudku podle obviněného rozhodně není předání jeho kopie Z. T. k nahlédnutí. Jak dále obviněný zdůraznil, Ministerstvu pro místní rozvoj podal posudek až v době, kdy již byl trestně stíhán pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 tr. zák., protože tento posudek měla policie od 9. 7. 2008.

Závěrem svého dovolání obviněný A. D. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze a aby tomuto soudu věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí, případně aby Nejvyšší soud sám ve věci rozhodl a podle § 226 písm. b) tr. ř. obviněného zprostil obžaloby.

K dovolání obviněného A. D. se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství, který ve vztahu k výroku o vině pod bodem 1. v rozsudku soudu prvního stupně pokládá za neopodstatněnou námitku obviněného, že k jeho jednání nedošlo v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu. Podle státního zástupce totiž Ministerstvo pro místní rozvoj na podkladě určitých podnětů rozhodlo o provedení veřejnosprávní kontroly s cílem posoudit adekvátnost nákladů vzniklých při realizaci vybudování lanového centra S. v B. dotovaného z veřejných zdrojů. Za tím účelem zadalo u obviněného vyhotovení znaleckého posudku, který měl potvrdit či vyvrátit pochybnosti o přiměřenosti zmíněných investičních nákladů. Obviněný tedy nevyhotovil znalecký posudek v návaznosti na osobní či soukromé potřeby jiného subjektu, ale pro potřeby uvedeného ministerstva v rámci kontrolních veřejnosprávních mechanismů, což je zjevně v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu. Proto státní zástupce nesouhlasí s tvrzením obviněného, že jeho posudek měl sloužit pouze pro vnitřní potřebu ministerstva, že informace v něm obsažené by případně neměly žádný sankční dopad a že zjištění ministerstva získané z posudku obviněného není věcí obecného zájmu.

Státní zástupce se neztotožnil ani s námitkami obviněného směřujícími proti právnímu posouzení skutku popsaného pod bodem 2. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, protože obviněný vyhotovil jednoznačně znalecký (a nikoli odborný či jiný) posudek. Tento posudek pak s cílem získat úplatek záměrně vypracoval za využití nevhodné metody tak, aby jeho závěry stran ocenění lanového centra S. v B. vyzněly ve prospěch obchodní společnosti Y. I., a. s. Jednání obviněného tak bylo zcela cílené a směřující k vyhotovení zkresleného znaleckého posudku, který mu měl zajistit získání sjednaného peněžního plnění (úplatku). Státní zástupce považuje za nedůvodné i další námitky obviněného, jimiž zpochybnil naplnění znaku spočívajícího v „podání“ znaleckého posudku. Obviněný totiž vyhotovil znalecký posudek a jednak ho poté poskytl plátci úplatku Z. T. a jednak ho též předal Ministerstvu pro místní rozvoj jako zadavateli. Proto jde o trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1 tr. zák. Vzhledem k tomu státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného, neboť je zjevně

neopodstatněné.

Nejvyšší soud poté, co se vypořádal s námitkami obviněného A. D., které neodpovídají uplatněnému ani žádnému jinému důvodu dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

Pokud jde o trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák., jeho pachatelem může být jen osoba, která obstarává věci obecného zájmu. Povahu „obstarávání věcí obecného zájmu“ musí mít přitom konkrétní činnost určité osoby, a to ta její činnost, k níž má úplatek přímý vztah. Vyžaduje se tedy, aby mezi úplatkem a obstaráváním věcí obecného zájmu byla souvislost, a tak je tomu tehdy, jestliže žádaný, přijatý nebo slíbený úplatek má vztah k činnosti osoby, která sama obstarává věci obecného zájmu, nebo osoby, která při tom spolupůsobí, např. koná přípravné práce. Obstaráváním věcí obecného zájmu je činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů veřejné moci a správy, ale i jiná činnost při uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb. Úplatkem se pak rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení, kterého se dostává nebo má dostat uplácené osobě a na kterou není nárok. Znak spočívající v tom, že pachatel „žádá úplatek“, je naplněn tehdy, jestliže pachatel dal sám podnět k poskytnutí úplatku nebo slibu úplatku. Trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. je dokonán již tím, že pachatel žádá úplatek. Je nerozhodné, zda mu pak byl úplatek poskytnut nebo slíben.

Jak je zřejmé v posuzované věci z rozhodných skutkových zjištění soudů nižších stupňů, obviněný A. D. požadoval po svědkovi Z. T. neoprávněnou výhodu (úplatek) spočívající v přímém majetkovém obohacení o peněžní částku ve výši 150 000 Kč, na které neměl nárok, a to za úmyslné uvedení hrubě zkreslených závěrů ve znaleckém posudku, ačkoliv za řádné zpracování tohoto posudku měl být odměněn Ministerstvem pro místní rozvoj. Ani Nejvyšší soud neakceptoval jako správný zužující výklad znaku spočívajícího v „obstarávání věcí obecného zájmu“, jak jej obviněný předkládá ve svém dovolání. Kontrolu hospodaření s veřejnými finančními prostředky a v případě zjištění pochybení či dokonce trestně postižitelného jednání investora i jejich návratnost do státního rozpočtu je nutno nepochybně považovat za věc obecného zájmu. Na tom nic nemění ani skutečnost, že Ministerstvo pro místní rozvoj nebylo tím orgánem státní správy, který by sám v případě zjištění pochybení investora či úmyslného předražení projektu a realizace výstavby lanového centra S. v B. mohl odejmout investorovi poskytnutou dotaci. Uvedené ministerstvo přitom mělo možnost postupovat podle zákona o finanční kontrole a udělit investorovi sankce zde předpokládané.

Věcí obecného zájmu je rovněž objektivní a nestranné podávání znaleckých posudků. Znalecké posudky mají totiž často klíčový význam jako podklad pro rozhodnutí či postup řady různých orgánů, fyzických či právnických osob. V tomto smyslu mají široký dopad, a proto zájem na řádném výkonu znalecké činnosti má celá společnost. Podmínky pro jmenování znalcem jsou přesně definovány a upravuje je příslušný zákon (zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů). Znalcem může být jen osoba splňující stanovená kritéria, která je zpravidla zapsána v seznamu znalců pro příslušný obor u některého krajského soudu nebo v ústředním seznamu znalců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Tak tomu bylo i v případě obviněného A. D.

Odvolací soud se pak řádně vypořádal i s námitkou obviněného ve vztahu k právní kvalifikaci skutku jako trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1 tr. zák., že nepodával posudek znalecký, nýbrž toliko posudek odborný, a proto údajně nemohl naplnit skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Jak správně zdůraznil již odvolací soud, obviněný sám označil svůj posudek jako znalecký, opatřil ho znaleckou doložkou a otiskem znaleckého razítka, posudek zapsal do znalecké knihy pod patřičnou položku a dne 17. 7. 2007 předložil Ministerstvu pro místní rozvoj fakturu za zpracování znaleckého posudku. Bez významu pak není ani skutečnost, že uvedené ministerstvo při sestavovaní kontrolní komise oslovilo výhradně znalce zapsané v seznamu znalců a že posudek byl vyžádán v souvislosti s kontrolou investice do státem dotovaného projektu –

zhotovení díla „L. p.“, přičemž postup takové kontroly je upraven zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Za daných okolností se pak nepochybně jednalo o výkon znalecké činnosti ve smyslu § 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Z hlediska posouzení trestnosti jednání obviněného A. D. považovaly správně soudy nižších stupňů za zcela irelevantní, že zadání formulované Ministerstvem pro místní rozvoj požadovalo „odborný“ posudek, zvláště pokud svědkyně PhDr. J. K. a Bc. M. B. zjevně nebyly schopny rozpoznat a vysvětlit rozdíl mezi oběma pojmy. Navíc, jak jednoznačně vyplývá ze shora uvedených skutečností, obviněný pochopil zadání zmíněného ministerstva správně, pokud vypracoval znalecký posudek a takto jej také označil a vyúčtoval.

V projednávaném případě nelze pochybovat ani o naplnění zákonného znaku spočívajícího v tom, že pachatel „podá znalecký posudek“ ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zák. Obviněný A. D. tak sice učinil ve vztahu k zadavateli – Ministerstvu pro místní rozvoj – až dne 12. 7. 2007, tedy po svém zadržení policejním orgánem pro podezření z trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák., ale ještě před tím, než proti němu bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1 tr. zák. (dne 10. 10. 2007). Ani Nejvyšší soud neakceptoval účelovou argumentaci obviněného, podle níž za situace, kdyby si v průběhu trestního stíhání pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. byl vědom toho, že vypracoval hrubě zkreslený a nepravdivý posudek, stěží by jej za takových okolností předložil zadavateli. Skutečnost, že obviněný v té době již byl stíhán pro jiný trestný čin, byť spáchaný v souvislosti s úplatkem, který žádal od jiné osoby ohledně předmětného znaleckého posudku, v něm totiž nutně nemusela vzbudit obavu z dalšího trestního stíhání, zejména pokud obviněný spoléhal na to, že si svůj záměrně nesprávný znalecký posudek případně později „obhájí“ anebo že zadavatel vůbec nezjistí chyby v podaném znaleckém posudku (vzhledem k nedostatku k tomu potřebných odborných znalostí). Podání znaleckého posudku bylo navíc spojeno s nemalou odměnou od jmenovaného ministerstva, která byla podle zjištění soudů obviněnému posléze vyplacena.

Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného A. D. jako zjevně neopodstatněné.